ԱԶԳԱՍԷՐ

Հրատարակի յամէն Շաբաթ օր՝ յաւ'նս Ցանուարի, տարեկան Կ. Ռուփի 24, Ռաժին փոյընկերա Ի 500.

ՍԻՐՈՒՄՆ ԱՌՆԷ ԶՄԱՐԴ ԵՐՋԱՆԻԿ

Ամենայն ազգային հրատարակութիւնք ձրի առ-
դին.
Ըստանձին օտար տպեր-
ձանք 2 անայ առ տողն.

ԼՐԱԳԻՐ

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ ԴԻՏԵԼՈՒԹԵԱՆՑ

ՀԱՏ. Ե. ԹԻՒ 131 ԿԱԼԿԱԹԱ 1848 Փետրուար 12

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ԿԱԼԿԱԹԱ

— Վերստին բաղդեցաւ Մէծն ընդ-դէմ Մէքսիկոյ վասն վերահաստատութեան դաշին, այլ առ ՝ի մերկոյ չգտանելոյ դատաւորաց. Եր՝ որ հիւանդութեամբ, և Եր՝ որ օգտակարութեամբ՝ Միոյ Հնդկաց աւուրց.

Գ.Բ.Թ. զա շահեցութիւն իմն էր որ զրեցաւ յանդիման Թիւ Ազգատերի մարում յաղագս դատին Մէլտըմ ընդդէմ Միրանի. Թէ՝ «Եկ զա այլ, և զաղդին առ յանձնարարել օրինակ. Թէ հրաւէս ՝ի Թերթակն մեծամեծ հաստանն կարեւոր»—Բաղդի անդրա 5. Թուով յաշխարհը յԱնդլիտման զատելի՝ Թէ դատաւորք Միր Գրեանի Ապտալաթ կոչեցեալ Բանինի վերաքննելով զնոյն Գ.Երատոյն Բանինի մայրաքաղաքիս՝ մերա հատին ՝ի վերայ՝ տասնց ինդրոյ.—Բայց դարձեալ, տալ Անգլիական, Թէ տեսոյ առին դատա- ւորք Սդրայ իշխանութիւն քննելոյ զԱնկեռս Գ.Երատոյն Բանինի. մի զուցէ Թէ պաշտօնակից եղբայրն Միրան ա- ղերս մատուցեալ լիցի ՝ոգա վճարել զնախս դատին իւրոյ ընդդէմ Մէլ- քամոյ՝ ՝ի Հասարակաց բանին. Բայց նաև՝ Թէ դատաւորք Սդրայ խնդիր մա- տուցեալ լինի Տէրութեան անդ-րյա քարոզ հաւնդ, այս՝ զի մի այլ ևս Գ.Երատոյն Բանին անդ-րյա այնպիսի մեծ փառաւորութիւն առասցէ՝ որպիսի է պատմելն դայր դատաւոր զատ-առա- կան. Բայց այս՝ Թուի Թէ փոքր ինչ ՝ի վեր է կարելոյ ակրութեան անդ- րյա. որովհետև Պաշտօնակիր ընկե- րութեան արդեօք, զանկակին կառա- վարութիւն Արևելեան Հնդկաստանի ՝ի ձեռնամուխ լինելոյ, մեր Օրէնսդրա- կան Ընդհանուր, Պարտն Օրէնսդրակա- նութեան ոչ ինչ իւիք ՝ի ներքոյ անկանի իրաւասութեան խորհրդարանի օրէնս- դրաց. այս Թէ ոչ՝ իրաւունս տայ ՝ի յաց մերժել զի և իցէ զործս կամ հանճարս եղեալ ՝ի Խորհրդարանին՝ առ

ներքնայութեամբ կառավարելոյ . Այս՝ երեւելին յօրէնսդրութեան Անգղիա՝ սրտակս մեծաց եւ սոսց . թէպէտեւ տեւեցինքն ՚ի Հնդկաստան տարբերու- թեան երբեմն ՚ի վճիռս իւրեանց . Եթէ հարկ լինի նորոյ օրինաց ՚ի մասին այսորիկ՝ պարտ է լինել խոր- հրդով իշխանութեանն Անգղիոյ . որ՝ որպէս յուսամք , ոչ երբեք հաւանի թողուլ զմնացորդս այլ որոնել ՚ի կամս իւր՝ կամ անկանի ՚ի շահեկան ազգու- թեանս բարձրագոյն իշխանութեան .

Արժանիմք թէ ցոյց տալ զբնակ- ե յիշեցուցեալ քն՝ թէ ՚ի մէջ թէ յօ- տարաց՝ ազգեցին զնեա շարժել մե- Մ_ երապատուելի հասարակութիւն ազգի մերոյ ՚ի Հնդկաստան՝ յամենայն , յառն հոգ այն . եւ մեա քննել զնա պատուոյ եւ յարգանաց՝ զոր նախնիք ծխամբ վստահեալ թողին մեզ . Ճշման հաւ . եւ բարձեալ միանգամայն յԱնգ- ղիոյ՝ քան զոր չէք սովոր թողուլ արտա- հանագոյն մեզ .

—A string of Armenians were hung by Company's courts, for murder!

Պարոն Կաւէ Անգղիացի՝ որ Ջատա- գով Մ... ... Մ...ծով ՚ի Կալկա- թայն Անանի մայրաքաղաքին՝ ՚ի մէջ զանազան անձինն փաստին յառաջ բերելոց յիշատակարանի անուն՝ ա- սաց եւ զայս . թէ՝ Շարժն Հայոց խոխեցան ... ընկերութեան կամ ... , ՚Ի հարկէ աւելով ամենայնին եւ թէ ոչ համարի զանեան անբաւթեան իւրոյ ՚ի խառնուրդն խօսից , եւ զդա- տաւորս նորա յոկ ՚ի զօրծարանս յան- ցել . պարտ էր զսաւթիւն իւր միայ- ութեամբ հաստատել . յերուկ ճշմա- րտութեամբ կամ բառ բանից սաւ- թեամբ պատմութիւն ոչ հաստատի . Բանքն պատմականք են .—եթէ ուշ իմաստն պատուարաց յայն զբա-

ցեալ չլինելով . զանձնայս յայս խոր- գեր , եւ հարցանէր ցնա թէ ուստի ուսար զդա . թէ Շարժն Հայոց խոխեցան ... ընկերութեան կամ ... տարակոյս հաւատամք . զի պա- տասխանի Կարաքայ լինէր՝ որպիսի ինչ եւս եւ ՚ի մէջ այս միւս փաստին որ աւարկեալ եւ Չօկսյաւ մեծայութեամբ Ճշմարտագրին նորին խոկ զաւառա- կան ատեանին .—

Բայց ՚ի զաւակէն սարդարախա Ա...- ... Ա...եան , որոյ ոչ յանցանեալն իրօք մարդասպանութիւն էր , եւ ոչ խոկ դատաստանն զաւառական ատենին Ձնա- րենաց հանդերձ ինչ , չէր պատմութիւն որ ցուցանէ թէ՝ Շարժն Հայոց խոխեցան ... ընկերութեան կամ ... , եւ Պարոն Կարաքայ այսուհետ յայտ- նի հրապարակախօսել զայն ՚ի Կալկա- թայն Անանին . չգիտեմք զի՞ առա- ւել անպատուէ , զանձնա , զորոց անձ- նայն զօրք սաւթենք իւրն հնչմանց հագնեն են . թէ զԱնեան անբաւթեան իւրոյ՝ եւ զիմաստուն պատուարաց նորա . ընդ որս՝ եթէ իւրն ընդ ազգայս ան- միտս չխարէր , ոչ ընաւ համարձակէր այսքան յայտնի զշարժնեաց խօսել .

— ԸՆԿԵՐԱ մեք առաւօտին զնետ լինել երաշխաւոր յանցեալ թիւ Ազ- գասիրին՝ եւ հանդերձ ազգութեամբ յորդոր ՚ի գիւտն իրաւանց հեռաւորաց՝ ոչ աւելի մշտագորս անուանել զանուանն յառաջ կացեալ ՚ի 5 այսր ամսոյ՝ օրի- նակ զայս .

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Յայտնի լիցի ամենեցուն Հայազգեաց , զի արդէն- ան մասնաւոր պաշտանեաարութեամբ ինչ եւ կա- մխարքի Պալատոցն լուսցեալ էր ՚ի նոյին 1856 Օ- գոստ 26 ին , մանաւանդ նայն նիւ Սեպտեմբեր ամսոյ 4 ին Ազգաբարութեամբ ժողով միաբանեցից հրաւ- իրեալ . բառ համեմատ եօթներորդ մերժնաւորու- թեան ընդհանրական ժողովոյն՝ որ ՚ի 21 Փետրուար

1848՝ յաւուր ընտրելոյ այլ ամի Եկեղեցական և Կառավարիչ ի տեղի միոյ՝ և ըստ հրամանաց սոյն Ազգայնութեան ժողովոյ գումարեցաւ ի 19 Յուլիսի նոյն ամսոյ՝ և ի ժողովէ անդ ընտրելով հանձնաժողովութիւն ի մէջ ռամկաց՝ ի վերայ եպարխոսի կոչման ժողովոյն, վասն որոյ ժողովն առաջարկեցաւ առ ամենայն նոր ընտրութեանց կամ կառավարչաց ըստ ... . Յետոյ նորոգեալ մեր զի ըստ հրամանի կարգադրութեան 1849 Փետրվարի 21 ժողովոյն չէ հնար միաձայնութեան մերուցանելոյ, այն ամսոյ՝ յաւուր ամի Զ ամսոյ Ե-ին ընդհանրականն ժողովն մերագանելոյ հրաւիրեալ բազ նախկին 5 յաւուր՝ առ ի գումարման հասարակութեան նոյն ամսոյ 16 Փետրվարի, յաւուր ընտրութեան նոր Եկեղեցական և Կառավարչի Պարոնաց. (զոր և երկու Կառավարչի Պարոնաց * հրամայաց թղթոյ Օրէնսդրին ի նմանէ երկրի.) և յաւուր միաձայնութեան այլ և այլ զօրութեամբ յաւուր ժողովոյ միոյն ներկայ եղեն Պարոնայք ի Ն. Մ. Մալխաս, Յ. Չ. Շիրինօ, Կ. Թ. Շահբէնլ, Գ. Ց. Պալ, Առաքել Գալստան, Կ. Գ. Աէթ ‖ Անդրէաս Գալստան. Կիրակոս, Կ. Ց. Գէորգ, և Գ. Մ. Գասպար, անձինք ինն. հարկէր չէր հնար կատարման զհնգերս Ազգայնութեան խորհրդոյ այսօր փոքրին. Որոց խանդերձնալոյ ունէին մանաւանդ նել ունել Պատուէրի հասարակութեան մերագնելոյ՝ որովհետև ենդերէր էր ունմնարձնել երկու փախանակ ընկալնելոյ պաշտօնաւորութեան ի նոցանէ, յաւաքումն մերոյ ծառայութեան՝ և ոչ ժողովելոյ առ հասարակ կամ բարեկամին զայն Պարոնայք ի մտի, որ կատարելոյ ըստ յօգուտ Ազգայինի՝ որոյ վասն պատահեալ առ անհրաժեշտաբար ժողով կոչել, այլ կատարել զամենայն գործս որպէս Եկեղեցականն ըստ անհրաժեշտ իւրեանց միայնակ անուանց՝ մինչ մերձաւորական տեղեկացուցանելոյ զգուշութիւն ոչ յառաջադրելոյն զնա առ այն. և մինչև յայտնել ժամուն ի ժամանակի միայնակ կառավարութեան իւրոյ՝ եթէ որոց մերոյ համար սրտակցութեան զգուշ պատահեսցի, եւ ոչ եղեւ պաշտօնակատարութեան ... հանդիսանաց.

Գ. Մ. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆՑ
Եկեղեցական Կառավարիչ Ազգայնոյ Եկեղեցւոյն Հայոց.

Ազգայնական Խորհրդեան
Սուրբ Եկեղեցւոյն,
Ի Կալկաթա. 31 Դեկտ. 1848.

---

* Հրաժարեցաւ Պարոնայք էին՝ Ն. Ս. Մալխասեան և Յովհաննէս Գ. Ռաֆայէլեանց. Վ. Տ. Ե. Ը.

† Պարոնայք Ն. Ս. Մալխաս, և Գ. Մ. Գասպար առաջիկայ էին ժողովոյն. սակայն և ոչ խօսէին կոչմանն ունէր. Վ. Տ. Ե. Ը.

‖ Պարոնայք բնակիչք չէին Կալկաթայ, սակայն եկեալ էին ընդերձին յԱնգլիոյ՝ մեր մերոյ ժողովոյ. ի խորհրդական հրաւէր ԸՆԴՀԱՆՐԱԿԱՆ.
Վ. Տ. Ե. Ը.

ԹՈՒՂԹՏԵԱՆ խորագանցիւր ի մէջ մեր մի ինքնակալ և ինքնակալ միահեծանք իշխանք. անխռովահնելիք իբրաց. և ի խորհուրդս անձնականս եթէ համբ և համանք. ամեայն եթէ զամենեսեան զնոյն մի մի անհնարաւոր հարցանելոյ թուլ, թէ մի առ մի պատասխանի թէ՝ «ոչ Եկեղեցական յատուկն, որպէս և Պարոն Գասպար Մ. Գասպարեանն՝ զիւրին իւրէ դատել. և ոչ Կառավարիչք խօսէ ընդ զհրաժարեալ Պարոնայն.» Իսկ եթէ պարտէ՝ ուրեմն այս մեծ յորդ և հաճոյ է Սրբազնագոյն Եկեղեց-ական մերում, քանզի՝ արհամարհութիւն Սր մինչ յարդ. անդրայ հասարակապետութեամբ կառավարաց գործն, չէ կարելի ազատութեան տալ. քանզի քան լինի եթէ կամիցի անզամ նա ազատել զիւր Աստուծոյ և եկեղեցւոյ նորա. Թուէ-ական ամենեքին որոց և արժան էր Պատուէրի Հասարակութեանս պատ-րաստ ի կոչն զնալ՝ զի թ ի պատիւ երեսացն և ի շնորհակալիս փառաւորից նորա.

— Պարոն Ստեփան Աէթալի Կալապ-չեանց եկեալ յամսոյս 3 ել առաի ի Պ. իզզա. ուստի ընդ. Եզիպտոս երթալոց է ի հայրենիս իւր ի Կոստանդ-նուպոլիս. Ի նմին աւուր և Պա-րոն Կարապետ Մանուկեանն Կոս-տանդնուպոլսեցի Սրբոյ նաւով ել ի Պ. իզզա՝ գնալ յԵգիպտոս. որոց մաղթեմք յԱստուծոյ զապահով նա-ւարկութիւն.

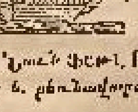

Նաւն ՏՕՐ հրամէ ի ԼՈՆՏՈՆ. վասն ընձեռաբերութեան միայն գիտեմ
Եա. ԱՂԻՐԵԱՆ ԽԻՃԻԻԹ.

Նաւն ՔԷԹԼ ՈՒՕՏԻ ի Մաւրիտանիա. վասն ան-ցի և ընձեռաբերութեան գիտեմ
Եա. ԱՂԻՐԵԱՆ ԽԻՃԻԻԹ.

Նաւն ՏԻՍ ի Մուրթանգինեն

Ա. Ա. Ե.

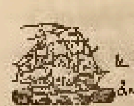

Նաւն ԻՆԿ-ԳՈ ելանէ ի Մուրթանէ և Թանգաւն. վասն անցից և բեռնակարձու գինոյ

Ա. ԱԳԳԱՐ ԵՒ ԸՆԿԵՐՍ.

Նաւն ՄԱ-ՂԻԱ ու ի Բուշիռ և ի Բասրա.
Եւ Նաւն ԱԱ-ԼԹԱ ու Մուրթանէ

Ա. ԱԳԳԱՐ ԵՒ ԸՆԿԵՐՍ.

ԼՐԱԳԻՐՔ

— Երեւի թէ նոր կանոնին՝ որով գերագոյն ատեան մայրաքաղաքիս ակնունէր ապահովել զգումար գանձատուրդին՝ ի դլուխ չեկաց. Առաջնոյն այն կանոնին պարտաւորէր զենթահանուր Հասարակաց ակրութեան ձեռնարկել ի ներքոյ ամենայն գումարոց մասնաց ի Միացեալ Թագաւորութեան Անգղիոյ, և այժմ ամենայն Անգլիացւոց. այլ նա յանձն չէառ մնալ յետ արտաքոյ պաշտաման իւրոյ։ Այն թուի լինել և ի գիւղաքին Անգլիացւոց. որովհետև օրէնքն այժ չունին պատարելոյ զկանոնս իւրեանց. առանց և փոփոխութեանց կարգաւն. Եթէ փոխանակ գիւղերոյ պաշտօնն ի վերայ պաշտաման ասն մնայ, օրէնսդիրք Նիււեբն կիւրաքանչիւր գործոյ կարգել զին գործակալ. յայնժամ բարւոք կառավարելի լինի.

— Աշխարհ մեծ և սրտանիզ յարուցանէ պորտկանն Անգղիացւոց յԱնգլիական Վալիեմայ՝ այսր մայրաքաղաքի յաղագս խոշորութեան օրական թոշակաց.— Վասն մի հացի և հատոր մի մսոյ կովկնելոյ առաւելն ու Խոզլեզեան լուագիր ի հասարակաւթեան բանիցն, զոր ամբողջ չնաս դարձուցանէ. ասելով թէ անհնարին էր ինքեան ստանալ ծախսերել զայնուսիկ. և եթէ այսր ամենք ի ստորադրելոցն երկնչէր վասն կենաց նոցա սանել. և զանձն պարտաւոր զատաստանի Դատաւորին Վալխալեայ՝ (coroner) կոչուցանել.

— Տիւն Գրաղոնց Լանկաստրի Եպսկոպոսն ի Կալկաթա՝ անկաւ. բայց այնքան հանդարտութեամբ և հաստատամտութեամբ՝ մինչ առաջացին ծանօթք և անծանօթք միանգամայն.

Աստի և անհանդերձ, զի վերստին կանգնեսցի ի վասս հանդարտութեան իւրոյ.

— Թուղթ ինչ ի Լահօռայ ծանուցանէ թէ զանձ մեծագումար երկու քսան հինգ հարիւր հազար ռուփեաց՝ գտաւ անդ. թաղեալ ի տանն՝ որ պատկանէր Ռանճիթ Լասինկայ. և երևի թէ ի կարծ ժամանակի նախագահութեան Գրաննն Միկայ՝ կեղեքեալ էր նորա.

— Խորհրդ Կառավարութեան Անգղիոյ Հնդկաստանի ամբարձուցանել զՄուրթան՝ ընդ գծով Հրամանատարութեանց Պենճապայ թագաւորութեանն.

Իւ այս միայն՝ հաստատէ զդիտաւորութիւն նորա խաղաղութեան ընդ Զանաց զկայսն Կիտ-մախանի.

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

Յարգոյ Գործակալ Ս. Բ. Ընկերութեան ի Բոմպէ՝ ամսեան Դեկտեմբերի 28 թուով գրէ առ մեզ. թէ «Պատմութիւն Յովհաննու Ա. Մոկացւոց և Յովհան Յարութիւն նոր յանձնել ամենին զորին գրչին Թիֆլիս յԱնգղիական ..., կարծեմ զՄիհրդ .. և զի քաղ դրուագն ամենեցուն բնակչաց ...

ցանկալի է գնարալուրս ուսանելոյ մինչ չև եղեն հնացեալ ; վասն որոյ արանցն առ տարօրինակ յապաւմունս : Վերջին Պարսին խաւարան , կամի ընդհանուր գասօրագրութիւն իւր ւրաւ հաւատալ եմ զի անհնար է վարժապետաց խմամ մտադիր լինել առ այսպիսի աշխատանս բարեացըրայ՝ որպէս եմն պատագմունք քո : Այս վասն կարծեմ թէ բարւոք իցէ զայսպիսի հայս յանձն առնել Ս. Ընկերութեանն . և եթէ ծախք եղեն եղծմաարութեան եւ ունիմ պահանջել 'ի սեւոյն՝ ծանուցանելով զիս Ձեզ : "

Օ-հեա հաւ դուշակութեան Պարծակայիս՝ և կատարած Հրամարանաց Պարսն Յովհաննու Յարութիւնեան . որոյ որգար ... հանգուցեալ, այլ ... մէ : Գանձի մեր առ գեն խոկ 'ի գործ եղեալ է համբաւոր միջոցս յառաջադիմութեան գրոց , և անտարակոյս հաւատամք՝ զի չև ընթերցեալ , սիրելոյն գոյս՝ առիցէ ...

ՉԻՆ

Ըստ գատուղրոյն Ընգղիացւոց որ 'ի Չին , քանի մի ամիսք յառաջ պրդաւհարեալ ընդ Սր. Զ. ան Գ.եժխոսյ Կառավարչի վաճառականաց Ընգղիացւոց անպատոր Փ... նաւով եւ Անգղիա : Յաղթեաց եղկելին պատուով խաւսին զնմանէ . երկներիք վանառականաց նեպրրդամեի մատուցին , և Ըստնաւկանք գաւկի առ մի ինչ՝ մա- կաղբեալ՝ Indignant invidia florebit justus. այսինքն է թէ՝ Ախտ ... Աստուածային ... : Իւր այսպէս եղ նա առ հասարակ ախտանաց 'ի մէջս և յոյժ 'ի բաց :

Ընդ միջ աստամաութեան ձարտվաճեան չքնաղ ապարոյս : Յուսամք

Կառավարիչ Սր. Զ. ան Գ.եժխոս զանձն 'ի վեր չուառացանելցէ ընդ այս . Իսկ թէ արասցէ , — արհամարհանաց աշխարհի առաքելոյ առնէ զմոքքագութիւն իւր :

ՀԵՅԵՐՈՍԵՆ

ԸՆԳՐԵՆ ՌԱՑՑ ԱՀԱԳԻՆԻ 'Ի 299 թիւ Աւշարուոյ Սրբազանին բերկրալատար ուրախութեամբ ընթեռնումք :

" Արքայն քահանայապետն Նշխանոն զկնաւոր բերկրակրգութիւններ հաստատելեն 'ի պատ՝ Տփղիսիև բոլոր Վրաստանի առաջնորդական վիճակներ բարեկարգելուս խնամք կատնի աղդաքիրպալոյ . և անձն այս աղերսատ երեկեցի սրատնման է , որ կայրոտարէ զՏէրին Վեհափայլութիւնն յառաջացնելու իւր բնաւութիւն Տփխսու մէջ . որանց դիշերն և ցերեկ աղօթս հոգևորական և կենցաղական յառաջադիմութեանցն կարօրապի . և կըհատատանն թէ՝ օրն այսինքն 24 ժամու մէջ մայն 4 ժամ կննջէ : Նա յոպետ ջերմեռանդ և անքնեղ հատ աշխատութիւնն և միայն հոգևութիւնն՝ փոխանակ նորա անհնարապատուական առաջնութիւնն ակարացնելու , զխանս թէ և եւ ասուել կարօրացնեն և կեկացուրին զայն : Ասաի Տէրին Վեհափայլ Սրբազնութեան անձնական ուժն , աչաց սրատեսութիւնն և միայն առաջ դատարութիւնն գերէթէ մնեյն են . կըցրեն մեզ , ինչպէս ասէեց 13 տարի առաջ . որ ժամանակ վիճակաւոր առաջնորդ էր 'ի Երևան . Վան որոյ երկրպայութիւն չէր , թէ մեր Սրբազնատուրք ծերունեկանին Քահանայապետին անձն մէջ երկնային անմեկնելի հոգի մի կցրնակի . և գերբը-

նական զօրութիւն և կարողութիւն գերազանց նորա՝ անխոնջ ձգամբ աշխատելու ՚ի պայծառութիւն և ՚ի յառաջադիմութիւն ազգիս ։

Յանկայի է մեզ ծանուցանել նախընթերցողաց հասարակութեանս. թէ սուրբ Էջմիածնի մէջ ընդարձակ Սեմինարան մի պիտի կառուցանի մօտ օրերս ։ և այդ.էն գրեթէ բոլոր նիւթերն պատրաստ են ։ ուստի Նորին Ս. Վեհափառութեան տէրբ Աթոռ գաւառական կրթարան է որ շինութեան հիմնարկութիւնն ըսկսի ։ Այս շինուածքին համար կը հաշուին թէ հարիւր հազարի չափ ղեկան (ռուբլի) պիտի գործածուի ։ Յիշեալ ուսումնարանին ընդարձակութիւնն այնչափ պիտի լինի՝ որ հազար աշակերտ պարունակելոյ բաւական լինի ։ Բայց յայտնենք չիսուն աշակերտաց համար եւ ճեմարան մի պիտի կառուցանի ։ որ անդ ազգայինք գիշեր և ցերեկ մնալով ։ բարձրագոյն ուսմանց պիտի պարապին ։

— Ս. ՄԱՏԵՆ. Հայոցս հասարակութեան անհամեմատ ուրախութեամբ և բերկրանօք ստացաւ խնդալու ըղձակաւ զօրավարական փոխանորդ Ս. Էջմիածնի Սինոդ Ամենէս Օ աքարեան Երկրայինաբագուն Արքութեանց Էջմիածին արքունական երեւելի պաշտօնեութիւնները ։ զորոնք հայկաբար ՚ի գործ դրեր է յեռանդեանց դէմ պատերազմին մէջ՝ Սովթուանից առաջելու ժամանակի ։ Կովկասեան ասանձնին բանակին Սպարապետ և փոխարքայ Պայծառափայլ Սինոդ Ս. որոնցմէ այս բարեբաղդ յաղթութիւնն յառաջ նախակոչ միով մեր Ս. Վեհափառ առաջադիմութեան Պետաւանդապետն խնդրելէն ՚ի գաւ՝ բոլոր բանակին ազջե հրամանագրի մի եւ կարդալ տուաւ ։ որով մեզ Նորին Պայծառափայլութեան իւր գոհունակու-

թիւնն ամէն կողմէ զօրաց ընդհանրապէս յայտնելէն յետ՝ համեմատ յղուած կը յայտէ ։ այն որ Տփղիսի կուծոյ յուզբերն 42 երորդ թերթէն առնելով կը թարգմանեմք ։

(« ՚Ի հրամանագրիս յայտնել չկարեմ յանուանէ յիշել զոր յայտնանէ՝ որք մեծագոյն արիացան ՚ի ճակատամարտի ։ մի միայն անունն է ։ զոր չեմ կարեմ անջնջելի ՚ի փառաց բանակին և լսել առաւմ ։ Երևեան Ս. Էջմիածնի Սինոդ Արքութեանց Երկրայինաբագուն էր ընդ ամենայն ժամանակս առաջին իմ՝ ընդհանրական հրամանատար բանակի ։ և այս վեհերորդ արշաւանք են ՚ի հարաւային ծայրս լեռնականաց ։ յորս անընդհատ հանդիսացուցանէն փառփիմանակալ և շահեկան մեծագործութեամբք ։ Հանճարեղ կարգաւորութեան նորա են արդարև ։ Հմտութեան փայլուն և յառաջատար մտերմութեան բնաւից առ՝ նա պարտաւորք ։ զի մեք ընդ ամենայն ժամանակս հաւատարմութեան սուրբբ բանակէլոյ մեր առա ։ ոչ կարասացուք խմել ։ ՚ի ձեռս բերաք զամենակերպ պարզ ինքնակրոց ։ և անընդհատ համբերութեամբ յետ այնը նոյնով ընդդէմ պատերազմի Սաւրոյն Հայաստանեայց ։ մեծամեծ գունդք և կարաւանք հրաշքնախան կողմանց՝ և նիւթեր հրացանից՝ և արիեագոյն վառօրէայ ։ և այն ամենայն մեծամեծ դժբաղդութեամբ և անխոհեմ. որպէս թէ չկարք մի ք յերկրի թշնամեաց ։ այլ յերկրի մերում ։ Ս. Երջանկեալ յամենայն ճակատամարտս ընդդէմ թշնամեաց ։ և յարշաւանս եղեալ անդադար դիմադրեցին զգօն և համբերութեան բարեկարգութեան և յառաջատար ինքնամփոփ բանակներոցութեան ։ Յերկրեան մարտի գնաց մի ՚ի թափշիւր վիրաւորեալ զնա ընդ երեսս և

ընդ պատուոյդ՝ ի սատակ ցաւ-արտից ըմպեսցի․ այլ ըստ յաջողելոյ բաղդին այն խոցուածք են թեթեւք և չհարին անձինս հեռանելու չարաչարաս․ Զեւ-րեմ՝ յեր- չափ արտասոյսսակ զամենայն, գոհութիւն իմ և զողջոյն մեծարանս զոր զգամ՝ առ ՚նա ի սրտի իմում։")

Ակնարկ օգոստափառ Կայսրն, որ իւր ամենաբարի մարդասիրութեամբ կրթութեայ միշտ օրհնաւոր կենդաթի-վարձատրելու ազգութեան անձնանուէր քաջ զօրապետներին, բարեհաճեցաւ Սպիտակ Արծուի կարգին առ-ակտ անուանել զՃէնրալ Լեհայնառա-զուէն Երզրումթեանց հայազգի մեծա-պատիւ իշխանն՝ Հոկտեմբերի 15ին. գը-րուած Կայսերական հրովարտակաւն, որուն թարգմանութիւնն, որ այս Եւրոպա լրագրին 23երորդ թուոյն մէջ հրատա-րակուած, հետեւեալն է․

«Դուք ամենայն օրինակ լինելոյ ե-ռանդեան ծառայութեանց հետ մեծ քաջութիւն ու ժրութիւն ցուցեալ էս, Այժմ եւ Կովկասեան զնար Սպարապետի վկայութեամբն համեմատ ՚նորին որոյ քո անխոնջացուցութիւնդ, անձնանուէր զօրք ու քաջ զօրաւա-րութիւնդ՝ Սեպտեմբերի 28ին Ալ-դայ գետի ամենածանր ցուցեր․ որով-հետև վերջացուած էս գործով, մեզ յանձնուած զօրքին հրամանատարու-թիւնն թէպ չատոյով՝ դորքն քաջար-րուած՝ յաղթութեան նմանապէս ցուցեր, այսպէս մեծ հեռաւութիւն անձնդ ու երկերի ծառայութեան գործ մի խրատամբ մեր Կայսերական հաճութիւնն կընդունիս. և որպէս զի՝ առ հաճութիւնն ցուցանելք՝ զքեզ մեր Կայսերական Արծուի Սպիտակ Արծուի կարգին ասպետ անուանեցաք ու այս թղթին հետ այն կարգին նշանները ու ՚նշանները քեզ յու-ղարկելով մեր Կայսերական ու օր-քայական հաճութեամբ միշտ մնամք։"

ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

Օրագիր Պետերբուրգայ անցեալ 18 Թւով հրատարակէ զՈւքազն Կայ-սերական վասն փոխ առնլոյ 14.000.000 արծաթ ռուփլեաց, վասն գործա-ծելոյ Շոգեգնացոյ՝ ՚ի սուրբն Պետե-րբուրգ և ՚ի Մոսկով՝ հարիւրին 4 վաշխով։

ԱՆԳԼԻԱ

ՕՐԳՈՒԹԵԱՆ ՄԵՐԳԵՐԵԱՆ ՄԱՀ․

Պարոն Մէյէր, որ ՚ի բանի ամաց հետէ գողոց և ղեկավարացն գուշա-կէր, և ՚ի նորոյ հանդերձէր տապա-գրել կէս օրուոյն 1848 ամի Տեառն, գտաւ զի անկենդան ՚ի վան իւրում.

— ՔԱՂԱՔ ԹԻՒՆՈՒՍՈՐ․ Ըստ Աւե-մենտայ ՚ի Կոխոն՝ կառք բժշկաց ան-դադար եռայեն, զի հիւանդութիւնք յամենայն ուրեք պահանջէին դարման ՚նոցա. Ըստ թէ հարկ՝ ուստի բնակէր ժողովուրդ անդ այն՝ թիւնաւորեալ էր, որուստի եւեթ ընկալայով ՚ի նմա՝ որ պարունակէր կաղ կենդանած իմ՝ բաւ աղտեղութեանց. Աւասի զայս ինչ ուսանիմք, թէ առաւելութիւն կենաց անգամ՝ մահամբն և կորուսն։

Բանասիրական

ՃԱՌ

Խօսեցաւ ՚ի չարեքշաբթի ճառագայթից ճեմարանին Մեծարգոյ առաջնորդին ՚ի մեծ ժողովոյն ուխտեցեալ ՚ի Պարոն Ալեքսանդր Սուրենեան Պալ-տասարեան ․

Ըս ձեզ են բանք իմ սիրելի եղ-բարք․ զի՞նչ արդեօք զմտաւ ածի-ցէք ՚ի յանձախնդն ձեր ՚ի վարժարանա-նոնց խորհեցուք մեծագոյն թէ զծագման բարութիւնս մատակարարելէ

մեզ վարժութեան ունելով · մեր եղեալ քննեցաւք թէ 'ի գո՞ւր ինչ արդեօք հաստատեալ իցէ ուսումնարանս ։

Ապաքէն ցայժմ քաղ 'ի մեր աւեալ եթէ զհամբ 'ի սոյն ինչ ժամանակի մեծ ծանուն մեծահամբաւ եկաց վարժարանն 'ի բազում ամօքն · զհետ յանկարծակի վաղվաղակի պայծառացաւ 'ի մէջ բազում աշխարհաց ազգաց · և համբ ծրագրին փառօք մեծ ցայսօր համբաւ նորա ընդ բնաւս ընթանայ · և յուսամք անվրիպա զի որ 'ի յոր պայծառացի առաւել քան զայժմ · յուսամք արդարև, զի սրտագին առաս Մեսրոպ է · պայծառ աշխարհի առկեղծն գարուն հայկեան դպրութեան։ Նա ընդէր է խնձ զանգին մերոյ զլուսաւոր աւետարանին աշխարհս անուանել · որ անխափան ճառագայթեցին զորդս մեր լուսաւորեաց · արդ առաջնորդն ինչպէս բարբառեալ մերկայս Հայաստանի ընթերցեալ քաղ ազ խառնութեան, և զգեցաւ զմեծարածուս փայլունութիւն փառաց լերին Հայրենի զարդարեալ յանկիծուած գեղեցիկ չորրորդ դարու · Ուսարձանքն ուրեմն Դաւիթ Մեսրոպեան, յանուն հզօր պաշտպանի քո սրբոյն Մեսրոպայ, որ դասք և զհոգեծին դաստիարակ զյանկոյս յառաջդիմութիւն մեզ թէ 'ի յերկինս։ Ուսարձանքն նոր աշխարհս ի լուսաւորութեան ծագեալ 'ի Օվիանոս, որ արփիափայլ լուսոյ զմանկունս սորա պայծառացուցեր ։ Ուսարձանքն առեալ պարծանաց Հայկեան ժողովրդոց Ովկիանոսի, որ մեծապայծառ փառաց յառաջխաղութեամբ ընդ բնաւս քաղցրութիւնն հանդ խաղալ։ Տեսանէք՝ եղբարք, զմեծաշխարհս մերոյ զարմանալի և գեղեցիկ փառս, որ արդարև զուսումնասիրութիւն և զազգասիրութիւն հայկազանց քաղաքն՝

ծագէր 'ի գլուխ քաղաքէ · արդ լուսաբուք սիրով և պատմութեան հրաւէր նորա որ զինքն կարկառեալ՝ կոչէ զմեզ զորովագութ սրտիւ։ Եկա՛յք մտեալք եկա՛յք վերցէք զառինս իմ, յորմէ բղխի կաթն սրբութեան · որ պարարէ ձեր և զհոգի։ Եկա՛յք որ ծարաւ եղէք էք հայեցարար ջրոյն, և եւ արբուցից զձեզ և պահպանեցից զձեզ ընդհանրական մայրական խնամոցս։ Հանապազ զինքն տնօրէն մայրն մեր, որ խնամակալութ է զմեզ, և բուռն հոգեալ զհետեւաբ զառինն նորա սիրով կը քաղցրացի կաթով մեր՝ և հոգիք մեր սպառնացին քաղցրութեամբ ։ 'Ի բաց մերժեցաք զատարածնոյն այլայեղուց, զի մի՛ որդիք օտարականութեամբ զատանիցիմք հարազատ մօրն մերոյ · մերժեսցուք զնա առաւել քան զայլս, զի նորա եմք որդիք և ոչ այլոց ուրուք օտարի · նա ծնաւ զմեզ, մի՛ այսուհետ անարգեսցուք զմայրական խնամսն ։ Նա զեղոյց բուռն իւր զհամբաւոր զաւանիցն այնչափ զօրէն ջրոյն հայրագութ խնամակալաց մերոյ՝ որք յետ այնչափ բազմադիմի աշխատից եկեալ անկեալ 'ի վերայ նոցա՝ անմեկնելի կացին 'ի հայրենասիրութեան ջանս · եթէ ոչ՝ Հայաստան 'ի վարժարանի արդի ուսմանց թեւակոխեալ, արշաւի հոծ և զօրութիւն մեր բերկրի · նա մանաւանդ ուսումնապաշտութեամբ և ազգասիրութեամբ ներշնչեալ զկեանս մեր, և 'ի նոցին նախանձելի շաւիղս ուղղեալ զմտաց մեր ։ Եղբայր

ՏԵՂԵԿԻՆ ԼՈՒՐՑ

ԾԱՆՈՒՑՈՒԹԻՒՆ

Պատրաստ Յարութիւն Գրիգորեան Արգարեանց 'ի տանն իւրում ուսուցանել զհայ լեզու ընդ Օրէնոյ Մարկոսեան [illegible] Յ. [illegible] ։

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ [illegible] ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Մ · Դ · [illegible]